

היום נלמד בעזרת ה':

עבודה זרה דף עד

משנה: אלו אסורין ואסורין בכל שהו: שאם נפל דבר אחד מהם לתוך דבר אחר, אפילו אם נפל אחד לתוך אלף לא בטל ואסור את הכל. **המשנה מפרטת:**

יין נסך: אם התערבה חבית אחת של יין נסך באלף חביות יין כשר, כולן אסורות.

ועבודת כוכבים: צורה שעבדו אותה שהתערבה באלף צורות שאינם ע"ז, כולן אסורות.

ועורות לבובין: עור בהמה שחתכו אותו כנגד הלב (= כדי להוציא את הלב ולהקטירו לע"ז, והוא אסור בהנאה), אם התערב באלף עורות אחרים כולם אסורים בהנאה.

ושור הנסקל: שור שהרג אדם דינו לסקילה ואסור בהנאה, ואם הוא התערב באלף שוורים אחרים כולם אסורים בהנאה.

ועגלה ערופה: אם נמצא מת בדרך ולא נודע מי הרגו, זקני העיר הקרובה צריכים להביא עגלה ולערוף אותה בנחל, העגלה הערופה אסורה בהנאה, ואם היא התערבה באלף עגלות אחרות כולן אסורות בהנאה.

וציפורי מצורע: מצורע צריך להביא שתי ציפורים ביום טהרתו, הציפורים אסורות בהנאה, ואם אחת מהציפורים התערבה באלף ציפורים אחרות כולן אסורות בהנאה.

ושער נזיר: השיער שהנזיר מגלח ביום שמסיים את נזירותו אסור בהנאה, אם התערבה אגודת שיער נזיר באלף אגודות שיער אחר כולן אסורות בהנאה.

ופטר חמור: צריך לפדות את בכור החמור בשה (= שנותן שה לכהן ובכך פודה את בכור החמור והוא מותר בהנאה), אם לא פדה אותו הוא אסור בהנאה, ואם התערב בכור חמור באלף חמורים אחרים כולם אסורים בהנאה.

ונשר בחלב: חתיכת בשר שהתבשלה בחלב ונאסרה בנותן טעם, ואח"כ התערבה באלף חתיכות, כולם אסורות בהנאה. [משנתנו סוברת שבשר בחלב אסור גם בהנאה, אמנם דין זה תלוי במחלוקת במס' חולין].

ושעיר-המשתלה: הגר"א מוחק מילים אלו.

וחולין שנשחטו בעזרה: אם שחט בהמת חולין בעזרה, הרי היא נאסרת בהנאה.

הרי אלו אסורין ואוסרין בכל שהוא: הגמ' תבאר מדוע המשנה אמרה זאת שוב.

נמרא: שאלה: **תנא מאי קחשיב:** אם התנא של משנתנו הביא במשנה את כל הדברים שדרכם להימכר במניין, לפי שדבר שדרכו להימנות הוא חשוב ולכן לא בטל אפילו שאינו אסור הנאה, א"כ שהמשנה תביא גם חתיכות של נבילה שאסורות באכילה ומותרות בהנאה, שאם התערבה חתיכת נבילה באלף חתיכות כשרות כולן אסורות, שהרי חתיכת נבילה נמכרת במניין.

אי איסורי הנאה קא חשיב: ואם הוא הביא במשנה את כל הדברים האסורים בהנאה, שכיון שהוא חמור שאסור אפילו בהנאה לכן אינו בטל, א"כ שהמשנה תביא גם חמץ בפסח שאסור בהנאה, שאם התערבה בפסח פרוסת חמץ באלף פרוסות אחרות כולם אסורות.

תשובה: א"ר חייא בר אבא ואיתימא ר' יצחק נפחא: התנא של משנתנו סובר שרק דבר שיש בו את שני הדברים - 1. שהוא דבר שבמניין, 2. והוא איסור הנאה, אז הוא לא בטל ברוב, אבל פרוסת חמץ בפסח אין דרכה להימנות ולכן היא בטילה ברוב, וחתיכת נבילה למרות שהיא דבר שבמניין אבל כיון שאינה אסור הנאה לכן היא בטילה ברוב.

קושיא: וליתני אגוזי פרך ורימוני בדן דדבר שבמנין ואיסורי הנאה הוא: אם התנא הביא במשנתנו דברים שהם גם נמכרים במניין וגם אסורים בהנאה, א"כ מדוע הוא לא הביא גם אגוזים הבאים ממקום הנקרא 'פרך' ורימונים הבאים מ'בדן' שהם דבר הנמכר במניין, ואם הם היו של ערלה או כלאי הכרם שהם אסורים בהנאה והתערבו באלף אגוזים או רימונים אחרים כולם יישרפו.

תירוץ: הא תנא ליה התם: המשנה כבר הביאה אותם במס' ערלה - 'הראוי לערלה ערלה, הראוי לכלאי הכרם כלאי הכרם', כלומר המשנה במס' ערלה כבר כתבה

דברים שונים שלא בטלים, חלק מהם מחמת איסור ערלה וחלק מהם מחמת איסור כלאי הכרם, והיא הביאה ביניהם את אגוזי פרך ורימוני בדן, ולכן היא לא כתבה זאת שוב כאן.

קושיא: וליתני ככרות של בעה"ב לענין חמץ בפסח: כיכרות לחם של בעל הבית הם גדולים וחשובים ודרכם להימנות, וא"כ שהתנא של משנתנו יביא גם אותם כיון שהם גם דבר שבמניין וגם איסור הנאה בפסח.

תירוץ: מאן שמעת וכו': כלומר רבי עקיבא הוא זה שסובר שכיכרות של בעה"ב הם דבר חשוב, ובאמת במשנה מס' ערלה נאמר ש'רבי עקיבא מוסיף אף ככרות של בעה"ב' שהם חשובים ולא בטלים, ולכן המשנה לא הוצרכה לכתוב זאת שוב כאן.

*

למדנו במשנה - הרי אלו אסורין ואסורין בכל שהוא:

שאלה: למעוטי מאי? כלומר מה המשנה באה למעט בכך שחזרה ואמרה זאת שוב בסיפא? (שהרי כבר נאמר ברישא 'אלו אסורין ואסורין בכל שהו').

תשובה: למעוטי דבר שבמנין ולא איסורי הנאה: כגון חתיכת נבילה שנמכרת במניין ומותרת בהנאה, שהיא בטילה ברוב.

א"נ למעוטי איסורי הנאה ולא דבר שבמנין: כגון פרוסת חמץ בפסח שהיא אסורה בהנאה אבל אינה נמכרת במניין, שהיא בטילה ברוב.

משנה: יין נסך שנפל לבור, ובתוך הבור יש יין כשר, כל היין אסור בהנאה.

רשב"ג אומר, ימכר כל היין שבבור לעובד כוכבים, חוץ מדמי היין נסך שבתוכו.

גמרא: אמר רב, הלכה כרשב"ג במקרה שהתערבה חבית יין נסך בחביות אחרות, שאז הוא מוכרם לגוי חוץ מדמי החבית של יין נסך, אבל יין נסך שהתערב ביין כשר כולו אסור בהנאה.

ושמואל אמר אפילו ביין נסך שהתערב ביין כשר ההלכה כרשב"ג שימכר כל היין לעובד כוכבים חוץ מדמי היין נסך שבתוכו.

א"ר נחמן הלכה למעשה: לגבי יין נסך ממש (= שידוע שהתנסך לע"ז), אם התערב יין נסך ביין כשר כל היין אסור בהנאה, ואם התערבה חבית יין נסך בחביות אחרות ימכור את כולם לגוי חוץ מדמי החבית של יין נסך. ולגבי סתם יינם של עכו"ם, אפילו אם התערב סתם יינם ביין כשר הכל מותר בהנאה חוץ מדמי אותו יין, כלומר שימכור את כל היין לעובד כוכבים חוץ מדמי היין של העכו"ם שבתוכו.

משנה: גת של אבן שזפתה עובד כוכבים: היו מצפים את הגת בזפת, והיו שופכים בה מעט יין כדי להעביר את עשן הזפת. **מנגבה והיא טהורה:** הגמ' תבאר שמנגבה במים ואפר.

וגת של עץ: שהיא זקוקה להרבה זפת והזפת בולעת הרבה יין. **רבי אומר ינגב:** כמו בגת של אבן. **וחכמים אומרים יקלוף את הזפת.**

וגת של חרס: אפילו אם קילף את הזפת אסורה, לפי שהחרס עצמו בולע מהיין.

גמרא: אמר רבא זוקא זפתה אבל דרך בה לא: זוקא גת שהגוי זיפת אותה צריכה 'ניגוב', אבל אם הוא דרך יין בגת **שאינה מזופפת** מספיק לה שטיפה. **קושיא:** פשיטא! 'זפתה' תנן. **תירוץ:** מהו דתימא הוא הדין אפילו דרך בה, והאי דקתני **זפתה אורחא דמלתא קתני, קמ"ל:** היה מקום לומר שאין הבדל, וגם כשגוי דרך בגת היא צריכה ניגוב. והסיבה שהמשנה כתב זוקא שזיפת אותה, כדי ללמד אותנו שדרך המזפתים את הגת לשפוך יין אחרי הזיפות, ולכן אם גוי זיפת גת ליהודי היא נאסרת.

איכא דאמרי: יש אומרים לשון אחר בדברי רבא. זוקא אם הגוי זיפת את הגת מועיל לה ניגוב, אבל אם הוא דרך **בגת מזופפת** לא מועיל ניגוב והיא צריכה קילוף (לקלף מעט משכבת הזפת). כי כשהגוי דורך בה, היין נכנס בחריצים שבזפת.

קושיא: פשיטא! 'זפתה' תנן. **תירוץ:** מהו דתימא וכו': כפי שביארנו.

כי ההוא דאתא לקמיה דרבי חייא: וכמו המעשה דלהלן שממנו לומדים כמו היש אומרים.

מעשה באדם שבא לפני רבי חייא ואמר לו שגוי זיפת לו את הגת, והוא רוצה אדם שיטהר לו את הגת. אמר רבי חייא לרב - לך איתו, ותיזהר שלא תגרום שהיין שלו יפסד והוא יבוא לצווח עלי בבית המדרש על כך.

אזל חזייה וכו': הלך רב וראה שהזפת חלקה ביותר, ולכן הוא אמר גת כזו בוודאי מועיל לה ניגוב ואינה צריכה קילוף כי אין בה חריצים. אך כשרב בא ללכת, הוא ראה חריץ בתחתית שהוא מלא יין. אמר רב אם כן לא מועיל לגת הזו ניגוב והיא צריכה קילוף. ועכשיו אני מבין מה שאמר לי דוד שלי (= חביבי) להיזהר שלא לגרום לאיש הפסד והוא יצווח בבית המדרש. כי אם הייתי מכשיר לו את הגת בניגוב, היה מתברר לאחר מכן שכל היין אסור.

*

תנו רבנן הגת והמחץ והמשפך של עובדי כוכבים, רבי מתיר בניגוב וחכמים אוסרין: גת, מחץ (= כלי שדולים בו יין מהבור אל החבית), ומשפך (= כלי שמניחים בפיית הבקבוק ושופכים דרכו יין לתוכו). כלים אלו העשויים מחרס ואינם מזופפים בזפת, השייכים לגוי ויהודי רוצה לטהר אותם. נחלקו רבי וחכמים האם מועיל להם ניגוב או לא. לדעת רבי מועיל ניגוב ולדעת חכמים לא.

ומודה רבי בקנקנים של עובדי כוכבים שהן אסורין וכו': ורבי מכאר מה ההבדל בין קנקן, לגת מחץ ומשפך? והתשובה שבכלים הללו משתמשים בזמן קצר. אבל בקנקן היין נמצא זמן רב (ולכן הוא בולע את היין. וצריך להכשיר את הקנקנים על ידי מילוי מים ג' ימים ועירוי מעת לעת).

ושל עץ ושל אבן ינגב: אם הכלים הללו (גת מחץ ומשפך) עשויים מעץ או אבן (ואינם מזופפים), לכו"ע מועיל להם ניגוב.

ואם היו מזופפין אסורין: אבל אם הכלים הללו מזופפים, לכו"ע לא מועיל להם ניגוב, וצריכים קילוף. (וזהו באבן או עץ. ולהלן יתבאר שנחלקו רבי וחכמים בחרס האם מועיל קילוף או לא). עד כאן הברייתא.

קושיא: התנן 'גת של אבן שזפתה עובד כוכבים מנגבה והיא טהורה': וקשה מהמשנה שלנו האומרת שמועיל לגת מאבן **מזופפת** ניגוב, על הברייתא הזו האומרת שלא מועיל לגת מאבן **מזופפת** ניגוב! (וכן קשה מגת של עץ מזופפת, שבמשנה לדברי רבי מועיל לה ניגוב ובברייתא לכו"ע לא מועיל לה).

תירוץ: מתניתין דלא דרך בה, ברייתא דדרך בה: במשנה מדובר שהגוי לא דרך יין בגת אלא רק זיפת אותה ושפך יין בסיום הזיפות, ולכן מועיל לה ניגוב. אבל

בברייתא מדובר שהוא דרך בה יין, ואז היין נכנס בחריצים של הזפת ולא מועיל. ניגוב אלא צריך קילוף. (ולכן אפילו בגת של אבן צריך קילוף וכל שכן בגת של עץ).

אמר מר - הגת והמחץ והמשפך של עובדי כוכבים רבי מתיר בניגוב וחכמים אוסרין: הגמרא חוזרת לדברי הברייתא ומקשה עליה ממשנתנו. הברייתא אמרה שגת מחרס **שאינה מזופפת** לדעת רבי מועיל לה ניגוב.

קושיא: והאנן תנן 'של חרס אע"פ שקלף את הזפת הרי זו אסורה!' והיינו שרבי מודה בגת של חרס שאפילו קילוף לא מועיל לה, כי החרס עצמו בולע את היין. וכל שכן שלא מועיל לה ניגוב. (והקושיא חזקה עוד יותר. כי במשנה מדובר שלא דרך יין בגת ובכל אופן היא אסורה, ואילו בברייתא מדובר שדרך יין בגת ובכל אופן היא מותרת בניגוב!)

תירוץ: אמר רבא סיפא דמתניתין אתאן לרבנן: ההוראה הזו הכתובה בסיפא של המשנה שלגת של חרס לא מועיל קילוף, היא אליבא דחכמים. אבל רבי חולק וסובר שמועיל לה קילוף.

[נמצא, בדעת חכמים, יש שני חלקים. במשנה מדובר בגת מזופפת שלא דרכו בה יין. אם היא של אבן - מועיל לה ניגוב (וזה לכו"ע). אם היא של עץ - לא מועיל ניגוב וצריכה קילוף. ואם היא של חרס גם קילוף לא מועיל. בברייתא מדובר שדרכו יין בגת המזופפת, ולכן גם גת של אבן צריכה קילוף, וכמובן גם גת של עץ (אבל לגת של חרס לא מועיל קילוף).

ובדעת רבי **במשנה** מדובר בגת מזופפת שלא דרכו בה יין. אם היא של אבן וכן אם היא של עץ - מועיל לה ניגוב. ואם היא של חרס מועיל לה קילוף. בברייתא מדובר שדרכו יין בגת המזופפת, ולכן בין של אבן עץ או חרס צריכה קילוף].

דרש רבא נעוה ארתחו: גת של גוי העשויה מעץ או אבן מזופפת, שדרכו בה יין, והדין הוא שצריך לקלוף אותה. אם הוא רוצה שלא לקלוף, יכול להגעיל אותה במים רותחים (רשב"א).

*

רבא כי הוה משדר גולפי: כשרבא היה שולח קנקנים ריקים על ידי גוי למקום ששמו 'הרפניא', הוא היה מכניס אותם לתוך שק כשהם הפוכים ופיהם למטה, וקושר את השק מלמעלה, כדי שיחשב הדבר כ'חותם בתוך חותם'.

קסבר: והוא עשה זאת, כי הוא סבר שכל כלי שמשתמשים בו לזמן רב כגון קנקנים, אפילו שהוא ריק והוא מוסר אותו לגוי לזמן מועט, גזרו בו חכמים כמו יין עצמו.